

Préciosité

Ger 20051115

In de zeventiende eeuw ontwikkelde zich in Frankrijk uit de barok de *préciosité*, die een verfijning beoogde van het taalgebruik, de mode e.d. Men wilde zich onderscheiden van andere, ongemanierde mensen.

Van adel zijn alleen was niet meer genoeg, men moest over *noblesse du coeur* beschikken: “gecultiveerde natuurlijke aanleg”, die je kon verkrijgen door:

- goede lectuur: romans waarin een ideale *noblesse du coeur* wordt beschreven:

Honoré d’Urfé, *L’Astrée* (1607-1627) 5.000 blz.
(paradijs op aarde)

Mlle de Scudéry, *Clélie* (1654-1660) 7.000 blz.
(la Carte du Tendre)

- conversatie: in de salons:

Hôtel de Rambouillet: la Chambre bleue d’Arthénice
(Catherine de Vivonne)

salon van Mlle de Scudéry

- (psychologische) gezelschapsspelletjes
- literair vermaak
- conversatie (liefde, partnerkeuze): begin van vrouwenemancipatie (vrije partnerkeuze, proefperiode, scheidingsrecht, bewuste kinderloosheid)

Het ideaal van de *honnête homme*: nobel hart, openhartig, eerlijk, geen zwakten verbergen, niet pedant, wel zelfverzekerd, gecultiveerd, sympathiek

De regels voor precieus gedrag en taalgebruik:

1. Er mogen geen vieze, triviale, groffe of vulgaire woorden gebruikt worden. Zelfs “vieze” lettergrepen zijn taboe: **cucurbitacée** (komkommerachtige)
2. Het werkwoord *aimer* mag alleen gebruikt worden voor echte liefde tussen man en vrouw, niet voor andere dingen. Dus niet:

j’aime le melon
j’aime ce plat

maar: *je goûte le melon*
maar: *j’estime ce plat*

3. Al te realistische woorden (*cadavre, vomir, balai*) dienen te worden vermeden en te worden vervangen door een “precieuze omschrijving”. In de loop der tijd werd het een sport allerlei ook minder vulgaire termen te vervangen door dit soort omschrijvingen:

a. <i>les miroirs de l'âme</i>	<i>les yeux</i>
b. <i>les écluses du cerveau</i>	<i>le nez</i>
c. <i>les trônes de la pudeur</i>	<i>les joues</i>
d. <i>l'ameublement de la bouche</i>	<i>les dents</i>
e. <i>les chers souffrants</i>	<i>les pieds</i>
f. <i>le flambeau de la nuit</i>	<i>la lune</i>
g. <i>le paradis des oreilles</i>	<i>la musique</i>
h. <i>se délabrynter les cheveux</i>	<i>se peigner les cheveux</i>
i. <i>la commodité de la conversation</i>	<i>la chaise</i>
j. <i>le conseiller de grâces</i>	<i>le miroir</i>

4. Er worden allerlei *neologismen* gecreëerd, waarvan sommige nog steeds bestaan: *s'enthousiasmer, incontestable, bravoure*. Andere zijn weer in onbruik geraakt: *soupireur, importamment, débrutaliser*.
5. In de conversatie wordt het belangrijk om geestige grapjes te maken. (begeleid door pruilmondjes, rollende ogen e.d.)
6. Er wordt galante poëzie geschreven: elegieën, rondelen, portretten.
7. Men dient klassieken, provincialen, pedanten en burgers te minachten.
8. Typisch precieus was ook het gebruik van *mouches*, die een geheel eigen code hadden, afhankelijk van waar ze gedragen werden:

- vlakbij het oog:	hartstocht
- op het voorhoofd:	verhevenheid
- op de neus:	schaamteloosheid
- op de wang:	galantheid
- op de wangplooi:	opgewektheid
- op de mondhoek:	bereidheid om de liefde te bedrijven
- op de lippen:	behaagziek